

8. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України : Наказ Міністерства освіти і науки України № 458 від 02.08.2005 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

9. Сутула В. О. Базові ознаки фізичної культури особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. СНУ ім. В. Даля. Луганськ, 2012. № 6 (53). С. 186-192.

10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Навчальна книга : Частина 1. Тернопіль : Богдан, 2007. 271 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-52>

ВПЛИВ СУЧАСНОГО МЕДІАПРОСТОРУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ляпунова В. А.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Городничка С. В.

*аспірант кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

Всесвітня організація ЮНЕСКО розглядає медіаосвіту як пріоритетний напрямок педагогіки XXI століття, а інформаційний фактор – провідним в процесі навчання.

Проблема використання людьми медіапростору особливої гостроти набула 2020 року у зв'язку з запровадженням у світі карантинних обмежень у пересуванні, спілкуванні та діяльності. Замкнуті у власних домівках люди перенесли значну частину свого життя у віртуальний простір. Світова освітня спільнота почала негайно шукати шляхи ефективного онлайн навчання та спілкування, можливі для

застосування до різних категорій учнів, особливо до дітей молодшого шкільного та дошкільного віку, які не спроможні вчитись самостійно.

Дошкільний вік – важливий період становлення особистості, в перебігу якого формуються громадянські якості, уявлення про людину, суспільство, та інше. Саме в період освітньо-виховного процесу дошкільника відбувається формування соціальних навичок, засвоєння моральних норм і правил людського суспільства, залучення до загальнолюдських цінностей та затвердження дитини як суб'єкта соціальної дійсності.

Формування сучасного освітнього медіапростору – це не зовсім новий напрямок діяльності для дошкілля, але зараз, як ніколи, важливий. Він активно розвивається не тільки в Україні, а й в багатьох країнах світу, які замислюються над проблемою використання медіапростору, як одного із засобів формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Нині в Україні, як і в інших країнах, це питання постало досить гостро, адже саме від якості отриманої інформації залежить наше майбутнє, у тому числі і майбутнє нашої держави [5].

У обігу часто використовуються два схожі терміни, які потребують розмежування: «медіасередовище» і «медіапростір». Медіасередовище ХХІ століття являє собою сукупність друкованого, аудіального і візуального простору і відповідає запитам сучасних споживачів інформації в силу її адаптивності, гнучкого реагування на запити ринку. Дженжебір О. дає таке визначення медіасередовища: «Це система соціальних інститутів, комунікаційних мереж і соціальних суб'єктів, що є частиною соціального простору, в якому відбувається соціальна комунікація, що втілена у діяльності будь-яких видів медіа з метою передачі інформації до широкого кола реципієнтів» [2]. Сьогодні медіасередовище є здебільшого доступним явищем, крім того, без медіа вже не уявляється можливим розвиток освіти.

Медіапростір – сукупність технічних і програмних медіазасобів для передання соціокультурного досвіду через засоби масової інформації.

Дослідженню впливу медіапростору на соціалізацію дітей дошкільного віку присвячено ряд праць українських та зарубіжних науковців (Верцинська Н., Гербнер Дж., Гордякова О., Квашук О.; Ломов Б., Маклюен М., Мертон Р., Онкович Г., Усов Ю., Федорченко Т., Феофанов О., Шрамм У., Юдіна О. та ін.).

Дошкільний вік є фундаментом розвитку базових соціальних компетентностей і навичок, необхідних людині протягом життя.

В результаті аналізу вітчизняних і закордонних наукових праць та нашого власного дослідження під поняттям «соціальна компетентність» будемо розуміти здатність особистості, що проявляється у відкритості до суспільства, навичках соціальної поведінки, готовності до сприймання соціально-спрямованих інформаційних повідомлень,

відповідальності перед іншими за свої вчинки та вміння вибудовувати свою поведінку в середовищі поєднаної реальності (реальному і віртуальному) у відповідності до соціальних норм і суспільних цінностей.

Обов'язковою умовою соціалізації особистості є соціальне середовище, а саме його компоненти: економічні, політичні, соціальні, духовні, які впливають на формування відповідних ціннісних орієнтацій та поведінки особистості.

Сформована соціальна компетентність дітей старшого дошкільного віку характеризує дитину як відкриту до суспільства особистість, що володіє навичками соціальної поведінки, готовністю до сприймання соціальної інформації, бажанням пізнати оточуючий світ. Тому необхідною умовою сучасних дітей є виважене і доречне використання педагогами медіапростору, як впливу на формування соціальної компетентності дошкільнят.

Медіасередовище є невід'ємним фактором впливу на дитину дошкільного віку, а оволодіння дошкільником вмінням використовувати пізнавальний, соціокультурний потенціал медіа має величезне значення. Однією з форм впливу медіасередовища на розвиток дітей дошкільного віку є перенесення і відображення інформації про оточуючий світ та унаочнення її в доступному для дітей форматі. Сьогодні сприйняття світу дитиною значною мірою залежить від того, як його подають медіа. Медіа надають різнобічну інформацію про світ та практичні наочні зразки певного стилю життя і діяльності людини, формують життєві цінності дитини дошкільного віку.

Особливе занепокоєння небайдужої (батьківської, педагогічно-виховної, наукової) громадськості викликає те, що сучасний медіапростір перенасичений найрізноматнішими «інформаційними забрудненнями», симулякрами й «інформаційно-психологічними» агресорами. Усе це позначається не лише на індивідуальному розвитку дітей, а й на якості їхньої соціалізації [3].

На нашу думку, процес здобування знань через медіа стане більш плідним і ефективним, якщо здійснювати його не спонтанно, а цілеспрямовано, відповідно до певної програми. Саме тому робота з інформацією та медіа стала важливим складником освітнього процесу в нашому дослідженні.

Оптимально організована медіаосвіта в закладі дошкільної освіти ґрунтується, перш за все, на загальнокультурному рівні вихователів та рівні їх власної медіаграмотності. Сучасне професійне медіасередовище значною мірою впливає на соціалізацію особистості як початківців, так і досвідчених педагогів; дозволяє розширити свої пізнання про світ та збагатитися фаховою інформацією більшою мірою,

ніж інші форми суспільної взаємодії. Виконуючи політико-управлінську функцію, фахове медіасередовище впливає на формування педагога в аспекті його професійного зростання і розвитку.

Грамотна організація освітнього медіасередовища для дошкільнят відкриває можливості для інтелектуального й особистісного розвитку, а також всебічно розвиває дітей, допомагає навчити їх усвідомлено сприймати, критично осмислювати інформацію та сприяє підвищенню інтересу до навчання у дітей та ефективності освітнього процесу.

Оновлений Стандарт дошкільної освіти в Україні (2021р.) серед інших соціальних компетентностей, які необхідно сформулювати у дошкільнят, визначає такі, як «бажання брати участь у дитячому середовищі; вмотивованість на цінності доброзесної взаємодії в Інтернет-просторі; обізнаність з правилами інформаційного світу та вміння за потреби захистити себе від інформаційних загроз, тощо» [1].

Таким чином, можна стверджувати, що медіапростір спроможний впливати на різних рівнях організації та діяльності закладів освіти, в тому числі і дошкільної. Медіа на сьогодні це лише один (хоч і надто впливовий) сет стратегії втручання, оскільки зростає розуміння суспільством і структурами держави значущості впливу мас-медіа, а відтак поширює розуміння поведінки у реальних та віртуальних соціальних системах. Педагогіка покликана враховувати виклики сьогодення і активно застосовувати медіапростір у власних виховних стратегіях.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 12 січня 2021 р.
2. Дженжебір О. М. Поняття «медіасередовище» у сучасній науці про соціальні комунікації. Українське журналістикознавство, 2013, Вип. 14. С. 75-79.
3. Коваленко В. В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: посібник / за наук. ред. проф. М. П. Лещенко. Київ. 2017. 192 с.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдюнової, М. М. Слюсаревського. Київ. 2016. 16 с.
5. Панченко А. Модернізація освітнього процесу у ДНЗ в умовах інформатизації освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. № 1. С. 11-15
6. Петрунко О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі: Монографія: Полтава: ТОВ нВП «Укрпромторгсервіс». 2010. 480 с.